

ὑπομνήματος περὶ διασώσεως τῶν καταστρεφόμενων ἱστορικῶν, μυθολογικῶν καὶ καλαιοθητικῶν ὑψωμάτων τῶν Ἀθηνῶν.

Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Πρακτικὰ εἰδικῆς συνεδρίας τῆ 22 Φεβρουαρίου 1887.

Ἡ συνεδρία αὕτη παρόντων πολλῶν ἐταίρων ἤρξατο κατὰ τὴν 10 ¹/₂ πρωϊνὴν ὥραν· ἀντικείμενον δὲ αὐτῆς ἦτο ὁ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμος. Κατὰ πρῶτον ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ προέδρου ὑπόμνημά τι συνταχθὲν ὑπὸ ἐπιτροπῆς δι' οὗ ἐπεζητεῖτο ἡ κατάργησις τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμου ὡς ζημιουῦντος ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τοὺς συγγραφεῖς καὶ μαραίνοντος πᾶσαν πνευματικὴν ἀμιλλαν· μετὰ τινὰς παρατηρήσεις ἐξενεχθείσας ὑπὸ τινῶν ἐταίρων περὶ ἀπαλείψεως ἀναρμοδιῶν τινῶν φράσεων ὁ κ. Σπαθᾶκης ἀνέγνω σχέδιόν τι ὑπομνήματος κατὰ τοῦ νόμου τούτου ψέγον αὐτὸν ὡς ἐμποδίζοντα καὶ καταστρέφοντα τὴν ἐπίδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐπέρανε δὲ αὐτὸ προβάλλων ὅτι πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ἐπιτροπὴ ἐξ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἐγκρίνουσα ἢ οὐ τὰ ἐκάστοτε ὑποβαλλόμενα εἰς τὴν κρίσιν τῆς βιβλίου καὶ ὅτι πάντα τὰ ἐγκεκριμένα βιβλία δεόν νὰ διδάσκωνται οὐχὶ δὲ μόνον ἐν ἐξ αὐτῶν· καθότι τὰ διάφορα βιβλία δυνατὸν νὰ ἐνέχῃσι διαφόρους ἀρετάς, τοῦ μὲν πλεονεκτοῦντος κατὰ τοῦτο, τοῦ δὲ κατ' ἐκεῖνο καὶ ὅτι δυσχερεστάτη καθίσταται ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀρίστου βιβλίου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ σχεδίου τούτου τετραμελὴς ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Γαλάνη, Βρατσάνου, Σπαθᾶκη, καὶ Γεράκη πρὸς σύνταξιν ὑπομνήματος πρὸς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον περὶ καταργήσεως τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμου, ἐπισυναπτομένης ἐν αὐτῷ καὶ ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας ἐν Πρωσσίᾳ καταδικαζούσης τὸν τοιοῦτον νόμον ὡς ἀσύμφορον εἰς τὴν πνευματικὴν παραγωγικότητα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθῃ τὴν προσεχῆ τετάρτην.

Λύεται ἡ συνεδρία περὶ ὥραν 12ην.

Πρακτικὰ εἰδικῆς συνεδριάσεως κατὰ τὴν 1 Μαρτίου.

Ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ κατὰ πρῶτον ἀνεγνώσθη το ὑπομνημα το συνταχθέν ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὀρισθείσης ἐπιτροπῆς ἐξ οὗ ἐτροποποιήθησαν φράσεις τινές μετὰ τινὰ συζήτησιν καὶ εἶτα ἐγένετο ἀποδεκτόν. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Σακελλάριος εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ ὀρισθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν μελῶν, ἵνα ἐπιδώσῃ τὸ ὑπόμνημα. Ἐγένετο δὲ δεκτόν ὅπως ὁ κ. Γαλάνης προσλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ οἷους ἤθελεν ἐγκρίνει καὶ παρουσιασθῇ πρὸς τὸν κ. Ὑπουργόν. Κατόπιν ὁ κ. Δέρβος ἀνεκίνησε τὸ θρησκευτικὸν μάθημα λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ιβ' άρθρου τοῦ παρασκευαζομένου νομοσχεδίου περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς μέσης παιδείας, δι' οὗ τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα περιορίζονται εἰς τὰς τρεῖς κατωτέρας γυμνασιακὰς τάξεις, εἰπὼν ὅτι ὁ Σύλλογος συζητήσας ἄλλοτε ἀπεφάνθη ὅτι τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα εἶνε πολὺ μορφωτικὸν καὶ νῦν καθῆκον ἔχει νὰ ὑποδείξῃ τῷ ὑπουργεῖῳ, ὡς ἄλλοτε ἔπραξεν, ὅτι τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα εἰς τὴν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναγκαιότατα. Ἄλλ' ὁ πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι σήμερον δὲν δύναται νὰ συζητηθῇ τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα, ὡς μὴ προκηρυχθέντος τούτου, ἀλλ' ὅτι δεόν νὰ συγκληθῇ εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν ὁ Σύλλογος ὅπως ἀποφασίσῃ περὶ τούτου. Τὴν γνώμην ὁμως ταύτην ἐπολέμησεν ὁ κ. Βρατσάνος διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ Σύλλογος συζητήσας ἄλλοτε περὶ τούτου ἐμόρφωσεν ἤδη γνώμην, ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν πρόεδρον τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Συλλόγου νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον ἔτι ἵνα καταδείξῃ ὅτι συμφωνῇ μετ' αὐτῆς, ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Βουλὴν νὰ διατυπώσῃ τοῦτο ἐπισήμως. Μετὰ τῆς γνώμης τοῦ κ. Βρατσάνου συντάσσεται καὶ ὁ κ. Δέρβος λέγων : ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ὀφείλει νὰ κάμῃ ὑπόμνησιν τῆς γνώμης ἣν ἔχει περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ζητήματος ὁ Σύλλογος. Ὁ δὲ κ. πρόεδρος συνομολογοῦντος καὶ τοῦ κ. Σπαθάκη λέγει ὅτι καλὸν εἶνε νὰ ἐκλεχθῇ ἐπιτροπὴ ἵνα συντάξῃ ὑπόμνημα ἐκτιθεῖσα τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπάναγκες εἶνε νὰ διατηρηθῇ ἡ διδασκαλία τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Γυμνασίοις, ἣτις καθυποβαλλομένη εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν, νὰ συζητηθῇ καὶ ἐγκριθῇ. Ὁ κ. Βρατσάνος ἐπιμένει εἰς τὴν γνώμην του λέγων ὅτι ἐπείγει ὁ χρόνος καὶ οὐ χρεῖα ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν ὑπομνήματος.

Κατόπιν λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Ἀργυριάδης λέγει ὅτι περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος πολὺς ἐγένετο λόγος, ἀλλ' ὅτι δεόν νὰ τεθῇ ζήτημα ὑψηλότερον. Νῦν ὁπότε ἀναδιοργανοῦται τὸ Γυμνάσιον ἀπαιτεῖ τὴν περαιτέρω

συμβάδισιν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἱερῶν θεωρεῖ ὡς ἀναχρονισμὸν νὰ βαδίζῃ ἢ ἐγκύκλιος παιδείσις ἐτεροσκελῶς, καθ' ὅσον μάλιστα οὐδὲν παράδειγμα ὅτι ἀπεκλείσθησαν τὰ ἱερὰ μαθήματα τῶν σχολείων ἔχομεν. Μόνον ἐν Γαλλίᾳ συνέβη τὸ τοιοῦτον· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἰσχυρὰ μερὶς ἀποδοκιμάζουσα τὸ τοιοῦτον διὰ λόγων ὄντως ἰσχυρῶν οὓς καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντίπαλοι πολλοὺς παραδέχονται τούτων· ἄλλα ἔθνη οἷα τὰ Γερμανικὰ οὔτε κἂν διενόηθησαν τὸ τοιοῦτον.

Θεωρεῖ τὴν εἰς τὸ μέσον ριφθεῖσαν ταύτην ιδέαν ὡς σατανικὴν κατὰ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἣτις ἀρνῆται ἀντικρὺς οὐχὶ μόνον τὰς παραδόσεις ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας, ἣτις συνεζεύχθη οὕτως μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε παρουσιάζει εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος τὸ μοναδικὸν φαινόμενον τῆς μὴ διακρίσεως τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ζητεῖται ὁμῶς τὸ ἐξῆς : εἰς τίνας τρεῖς τάξεις τοῦ Γυμνασίου ζητεῖ ἡ Κυβέρνησις νὰ περιορίσῃ τὰ ἱερὰ ; τίνα καὶ πόσα μαθήματα θέλει νὰ διδάσκωνται· λέγει δὲ τοῦτο διότι ἔχει ὑπ' ὄψιν ἅμα μὲν τὴν φύσιν τῶν ἱερῶν μαθημάτων ὡς παιδαγωγικῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν, ἅμα δὲ καὶ διότι οἱ νέοι ὡς χριστιανοὶ δεόν νὰ λαμβάνωσιν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ μὴ ἀποβαίνωσιν ἀδιάφοροι πρὸς αὐτήν. Διὰ τοὺς δύο τούτους λόγους νὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἀνάγκη τῆς περαιτέρω διδασκαλίας τῶν ἱερῶν. Ἐπὶ τέλους προσθέτει ὅτι μετενόησε διὰ πρότασιν ἣν ἄλλοτε ἔκαμε περὶ διδασκαλίας τῆς λειτουργικῆς λέγων ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο ἀπέτυχεν ἀπαντῶν εἰς τὸ τελευταῖον ὁ κ. Παπαγιαννόπουλος λέγει ὅτι ἡ ἀποτυχία ἐγκεῖται ἐν αὐτῷ τῷ μαθήματι, καὶ ὅτι δύναται νὰ διδαχθῇ μετ' ἄλλων θρησκευτικῶν μαθημάτων ἰδίως δὲ συγχωνευομένη ἐν τῇ κατηχήσει.

Μετὰ τὰς συζητήσεις ταύτας ἀπεφασίσθησαν τὰ ἐξῆς :

- α) Νὰ τυπωθῇ τὸ περὶ διδακτικῶν βιβλίον ὑπόμνημα εἰς φυλλάδιον μετὰ τῆς περὶ τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐκθέσεως, ἣν θὰ συντάξῃ ἐπιτροπὴ.
- β) Νὰ ἐπιδοθῶσιν ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἣν θὰ ἐκλέξῃ ὁ πρόεδρος.
- γ) Νὰ τυπωθῶσιν εἰς τὸν « Πλάτωνα ».

Τελευταῖον ὁ κ. Βρατσάνος λέγει ὅτι πρέπει νὰ σχετισθῇ ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις μετὰ τῆς Μέσης ὡς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν μάθημα· διότι καὶ ἐν ἐκείνῃ ἠκρωτηριάσθη τοῦτο, ἐκβληθείσης λεληθότως διὰ τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων διαγωνισμοῦ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθέκης περιορισθείσης δὲ τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν ἐν τῇ Δημ. σχολῇ εἰς μικρὸν τι ἐγχειρίδιον κατηχήσεως.

Λύεται ἡ συνεδρίασις περὶ ὥραν 12ην.

Τὴν δὲ 6 Μαρτίου γενομένης καὶ πάλιν συνεδρίας ἀνεγνώσθη τὸ ὑπόμνημα εἰς ἐπήκουον πάντων καὶ ἐνεκρίθη, ἀπεφασίσθη δὲ ἵνα ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἣν θὰ ἐκλέξῃ ὁ πρόεδρος, ἐγχειρισθῇ εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν Ὑπουργὸν τῆς παιδείας.

Μετὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη καὶ τὸ περὶ θρησκευτικῶν μαθημάτων ὑπόμνημα, ὅπερ ἐγκριθὲν ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιδοθῇ καὶ τοῦτο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

Συνεδρίασις 15 Μαρτίου.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προτεραίας συνεδριάσεως, ὁ κ. πρόεδρος ἀνήγγειλεν ὅτι μεταβὰς μετὰ τοῦ κ. Σπαθᾶκη ἐπέδωκεν ἀμφότερα τὰ ὑπομνήματα, τὸ τε περὶ διδακτικῶν βιβλίων καὶ τὸ περὶ τῶν θρησκευτικῶν πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὅστις μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης ἐδέξατο ταῦτα καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς ὅτι τὰ μὲν θρησκευτικὰ μαθήματα ἀφῆκεν ἐν τοῖς Γυμνασίοις, προσθεὶς ὅτι ἐν τῷ προγράμματι θέλει κανονίσει τὸ ποιὸν τούτοις, περὶ δὲ τῶν διδακτικῶν βιβλίων εἶπεν ὅτι θέλει φροντίσει, ὅπως τροποποιήσῃ τὸν νόμον.

Μετὰ τοῦτο γενομένης συζητήσεως περὶ τοῦ νέου νομοσχεδίου περὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἀπεφασίσθη ἵνα συνεχισθῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐν ἑτέρᾳ συνεδριάσει.

ΔΥΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟ Σ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἀξιότιμε κύριε Ὑπουργέ,

Γινώσκετε καλῶς ὅτι πρὸ τετραετίας ἐδημοσιεύθη παρ' ἡμῖν Νόμος (ΑΜΒ', 22 Ἰουνίου 1882), ἀφορῶν εἰς τὰ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Ἑλ-